

Sanhedrin (Baraisa 6a)

בַּיְצוּעַ בְּשִׁלְשָׁה — A compromise must be arbitrated by three; דְּבָרֵי רַבֵּי מֵאִיר — these are the words of R' Meir. וְחֻכְמֵי אֲזַמְרִים — But the Sages say: פְּשָׁרָה בְּיָחִיד — a compromise may be arbitrated by a lone judge.

Sanhedrin (Gemara 6a)

אָמַר רַב אֲשִׁי — Rav Ashi said: שְׁמַע מִיְנָה — Learn from this ruling of R' Meir פְּשָׁרָה אֵינָה דְּאִי סְלִקָא דְּעִתְדָּא צְרִיכָה — that a compromise does not require an act of *kinyan*. קְנָנִי — For if you think that [compromise] does require an act of *kinyan* transaction, לְמַאן דְּאָמַר צְרִיכָה תְּלָתָא לְפָנֵי לִי — then, according to the one [R' Meir] who says that three judges are needed, why do we need that many? תְּסַגִּי בְּתָרֵי — Two judges should suffice to arbitrate the compromise וְלִיקְנֵי מִיְנֵיהּ — and let [the litigants] make an act of *kinyan* to commit themselves to the outcome.

The Gemara concludes:

וְהִלְכְתָּא פְּשָׁרָה צְרִיכָה קְנָנִי — But the halachah is that compromise requires an act of *kinyan*, even if arbitrated by a court of three.

Tosefos (there)

אם נפרש דקנין של פשרה עושין קודם הפשרה — If we explain that the *kinyan* for a compromise is made before the compromise is handed down, וְקוֹנִין זֶה מִזֶּה לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שִׂיאֲמְרוּ הַדֵּיּוּנִין — and they make a *kinyan* from one another to carry out whatever the judges say, הֵן לְשִׁלְמֵי הֵן — then do not infer from here that normally *mechilah* requires a *kinyan*. — whether to pay or to be *mocheil*, אין לדקדק מכאן דבעלמא מחילה צריכה קנין — then do not infer from here that normally *mechilah* requires a *kinyan*. דמה שצריך הכא קנין על משום דאי לאו הוי קנין — For that which a *kinyan* is needed here for the *mechilah* — is because if there were no *kinyan* — it would be a mistaken *mechilah*. — because he did not know that they would tell him to be *mocheil* that much... — And even if we explain that the *kinyan* is made after the compromise is handed down, ואפילו אם נפרש שהקנין הוא לאחר הפשרה — And even if we explain that the *kinyan* is made after the compromise is handed down, אכתי אין ראיה — דמצוי למימר דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע — there is still no proof from here. — For we can say that the *kinyan* is needed for that litigant who will have to pay something to the other, אבל להאי דמחיל אין צריך קנין — but for this one who is being *mocheil* part of his claim no *kinyan* is needed. — However, the *Beha"g* explained in *Hilchos Dinin* — דצריך קנין על המחילה אף על פי שעושין הקנין אחר הפשרה — that a *kinyan* is needed for the *mechilah* even though they make the *kinyan* after the compromise is handed down. — ומכל מקום אין ללמוד מכאן על שאר מחילה שתהא צריכה קנין — Nevertheless, do not derive from here that other cases of *mechilah* require a *kinyan*. — even though he knows what he is being *mocheil*, — דומה למחילה בטעות — is similar to a mistaken *mechilah* — לפי שמוחל על פי עצתם של דיינין שהשיאו אותו למחול לפיכך צריך לאלם הדבר על ידי קנין — because he is being *mocheil* based on the decision of the judges who convinced him to be *mocheil*. — It is therefore necessary to strengthen the matter through a *kinyan*.

מחילה

שלחן ערוך (חושן משפט יב, ח) - מחילה אינה צריכה קנין.

שו"ת מהר"ם (סימן מז) - ראובן יש לו פנקס הדיינים על שמעון ולוי שחייבים לו סך ידוע לשלם כל יריד לג' זהובים, והנה שמעון ולוי הפצירו בו מחמת שאין להם לשלם כל כך לזמנים הנ"ל עד שנתרצה ראובן... ועתה ראובן רוצה לחזור בו מן הפשרה... פשרה כזו שנעשית מרצון הטוב של המלוה בלי שום הכרח כלל נראה בעיני שיש לה דין מחילה ואין צריכה קנין סודר.

פשרה

שלחן ערוך (חושן משפט יב, ז) - אף על פי שנתרצו הבעלי דינין בפשרה בבית דין יכולים לחזור בהם כל זמן שלא קנו מידם דפשרה צריכה קנין.

שו"ת מהר"ם (סימן מז) - לא מקרי פשרה שצריכה קנין אלא כשנעשית על ידי תביעה וטענות שכל אחד ירא שמא יפסיד הכל מן הדין. [בצל החכמה: ולא מהני בלא קנין אפילו נעשית הפשרה בין התובע והנתבע בינם לבין עצמם שלא בבית דין].

אבני צדק (חו"מ ב, הובא בפתחי חושן ב, סקס"ג) - מדברי המהרמ"ל לענין פושט רגל שדינו כפשרה בבית דין שצריכה קנין כיון שיש חשש שיפסיד כל חובו אם לא יתפשר עמו על מקצתו, ואם כן דינו כפשרה שצריכה קנין, ולפי זה אפילו בלא מודעה יכול לחזור כיון שאין כאן קנין.

בצל החכמה (ח"ג קכד) - נדון דנן גרע טפי שהרי בכאן לא התפשרו המוכר התובע אם הקונה הפושט רגל כלל ואפילו לא בינם לבין עצמם רק אחר שכן התפשרו עם הפושט רגל נושיו העיקריים הוכרחו גם הנושים הקטנים וביניהם גם השואל דנן להסכים לפשרה זו, בודאי שאין זו לגביה רק פשרה מתוך הכרח ואונס.

דינא דמלכותא

אגרות משה (חושן משפט ח"ב סב) - הדינים שקבעה המלוכה לאם אחד ירד מנכסיו ואין בכחו לנהל עסק שלו שקורין פשיטת רגל והוא בעל חוב להרבה אנשים, שימנו ועד של ג' אנשים לחלק המעות בעין וכל הנכסים לכל בעלי חוב לפי סך המעות שחייבין לו ואסור לשום בעל חוב לתפוס בעצמו הוא מהדיינים שנוגע לכל אנשי המדינה וממילא הוא בזה לפסק הרמ"א דינא דמלכותא דינא. [וכותב זה רק לענין קדימה, ולא לגבי מחילה].

פתחי חושן (ב, סקס"ג) - משמע מדברי הפוסקים שבכי האי גונא בדבר שאין ענין למלכות לא שייך דינא דמלכותא לדון על פיהם בין ישראל לחבירו.

מנהג המדינה

פתחי חושן (ב, סקס"ג) - היה אפשר לומר שלא כל דבר יש לו דין מנהג המדינה, ובפרט בדבר שאינו מצוי כל כך... ונראה הטעם דעיקר תוקף מנהג הוא משום שמסתמא על דעת המנהג מתעסקים, וכשהמנהג אינו שכיח כל כך לא שייך טעם זה, אמנם בחידושי ר' עקיבא איגר (יב, יג) כתב בשם שו"ת משאת משה שבעלי חוב שהסכימו להתפשר עם הלוח ואחד אינו מסכים כופין אותו להתפשר משום שכן מנהג הסוחרים... וכתב הפתחי תשובה שם בשם כמה אחרונים שמכח מנהג המדינה הרי זה כפשרה בקנין... ומכל מקום נראה שאם יודע הנושה שהחייב הצליח להערים על החוק וקיבל צו פשיטת רגל ולמעשה יש לו נכסים שאינו חייל למחול לו.